

Positieve Gezondheid in Venserpolder

Van de wijk zélf

De gezondheid van bewoners aantoonbaar versterken: dat was het doel van een driejarig project in de Amsterdamse wijk Venserpolder. Samen met wijkbewoners zijn blijvende resultaten geboekt.

TEKST: NOËL HOUBEN FOTO: MAARTJE GEELS / HOLLANDSE HOOGTE

De multiculturele wijk Venserpolder in Amsterdam Zuid-oost kent twee gezichten. Aan de ene kant kampen de bewoners met problemen op het gebied van gezondheid, leefstijl, criminaliteit, armoede, werkloosheid en vereenzaming. Tegelijkertijd zien veel bewoners Venserpolder als een fijne wijk, waar onderlinge samenhang is en veel activiteiten plaatsvinden. Het project *Venserpolder Groeit & Leeft!* startte in 2016 om positieve aspecten te versterken en de gevolgen van negatieve factoren te verminderen. Het verbindend concept daarbij was Positieve Gezondheid, ontwikkeld door arts-onderzoeker Machteld Huber. Hierbinnen is gezondheid niet de afwezigheid van ziekte. Het gaat om de mate waarin mensen fysiek, emotioneel en sociaal in staat zijn een prettig leven te leiden; ondanks eventuele ziekte en beperkingen.

Scepsis verdwenen

Onderzoekers van het Louis Bolk Instituut begeleiden het project. Ze werkten nauw samen met (lokale) zorg- en welzijnsorganisaties, Stadsdeel Zuidoost, de GGD en het Institute for Positive Health. ZonMw zorgde voor

financiering. Maar vooral de rol van wijkbewoners was cruciaal. Zij bedachten deelprojecten om de gezondheid in de wijk te versterken en stemden over welke hiervan werden uitgevoerd. Binnen een kernteam en lokaal expertteam waren wijkbewoners intensief betrokken bij de uitvoering van de acht deelprojecten. Ook de naam *Venserpolder Groeit en Leeft!* en het bijbehorende logo kwamen uit hun koker.

“Alleen als je bewoners vroegtijdig en intensief betreft, kun je structurele resultaten behalen”, zegt projectleider Herman van Wietmarschen van het Louis Bolk Instituut. “Er was in eerste instantie scepsis over ‘weer een project in Venserpolder’. Doordat het een project van de wijk zelf werd, is deze scepsis verdwenen.”

Koffie-uurtje grieprik

Om blijvende impact te hebben, sloten deelprojecten waar mogelijk aan op bestaande initiatieven in Venserpolder. Zo werden workshops voor kinderen en vrouwen georganiseerd in de Bloei & Groeituin voor vrouwen, verduidelijkt in de documentaire ‘De vrouwen van Venserpolder’ van omroep Human. Tijdens de workshops stonden onderwerpen als gezond leren koken, het verzamelen

ZORGCONSUMPTIE AFGENOMEN

Eerstelijnszorgverleners kunnen op verschillende manieren bijdragen aan Positieve Gezondheid, zegt Herman van Wietmarschen.

“In de Noordelijke Maasvallei hebben huisartsen tijd geregeld voor een uitgebreider gesprek met patiënten. Het geeft hun een beter beeld van wat er aan de hand is bij patiënten die vaak aankloppen bij de huisarts. Dit heeft onder andere geleid tot doorverwijzingen naar maatschappelijk werkers en leefstijlcoaches. Hierdoor zijn achterliggende problemen aangepakt en is de zorgconsumptie afgenomen. Maar ook het verbinden van formele en informele zorg kan veel opleveren. Zoals in Venserpolder gebeurt tijdens het koffie-uurtje in het gezondheidscentrum.”

‘Eerstelijnszorgverleners delen informatie met mensen die ze anders niet makkelijk bereiken’

van zaden en het op eigen balkon kweken van groenten centraal.

Een ander deelproject, het organiseren van een wekelijkse koffie-uurtje in gezondheidscentrum Venserpolder, kwam voort uit bestaande koffie-uurtjes in het buurthuis. Daar viel het vrijwilligers op dat gesprekken vaak gingen over ziekte en gezondheid. “Bij de koffie-uurtjes in het gezondheidscentrum schuiven ook een huisarts, een maatschappelijk werker en een medewerker van de schuldhulpverlening aan”, schetst Van Wietmarschen. “Deelnemers kunnen op een laagdrempelige manier vragen stellen. En eerstelijnszorgverleners kunnen informatie delen met mensen die ze anders niet makkelijk bereiken. Zo hebben de huisartsen het koffie-uurtje benut voor voorlichting over de grieprik. De bijeenkomsten hebben ook een signalerende functie. Vertellen deelnemers dat ze zich zorgen maken over een mevrouw in hun flat? Dan kan de maatschappelijk werker langsgaan om poolshoogte te nemen en waar mogelijk te helpen.” Voorbeelden van andere deelprojecten waren een digitale zuil in de bibliotheek die de sociale kaart op een laagdrempelige manier toegankelijk maakt. Daarnaast

ZEVEN STAPPEN

Het Louis Bolk Instituut heeft op basis van (vooral) de ervaringen in Venserpolder de factsheet ‘Positieve Gezondheid de wijk in!’ opgesteld. Deze handreiking identificeert zeven stappen om ook elders te komen tot wijkgerichte oplossingen:

- Laat bewoners van begin af aan participeren.
- Zorg voor een gelaagd projectteam (waarmee via actieve bewoners en welzijnsorganisaties bewoners tot in de haarvaten van de wijk worden bereikt).
- Identificeer en structureer de behoeften en krachten van wijkbewoners.
- Breng belangen in kaart.
- Monitor het proces en het effect van pilots.
- Gebruik media voor communicatie over het project.
- Integreer succesvolle activiteiten in beleid en taken van bestaande organisaties.

De complete factsheet staat op de-eerstelijns.nl/dossier/2-2020/.

bekeken bewoners met het stadsdeel hoe de wijk meer toegankelijk kon worden gemaakt voor (mindervalide) bewoners. Dit heeft geleid tot veel aanpassingen in het straatbeeld.

Moestuinen

Een slotbijeenkomst in november 2019 markeerde het einde van het project. Van Wietmarschen is niet bang dat de verworvenheden nu langzaam zullen verwateren. “Het koffie-uurtje loopt bijvoorbeeld heel goed en heeft spin-off gekregen in de vorm van een zwem- en een wandelclubje. Voor de moestuinen in de wijk is extra financiering geregeld. Er zijn daarnaast structurele contacten gelegd met het stadsdeel over de toegankelijkheid en ruimtelijke inrichting van de wijk. Mensen die actief waren in het project, zijn bovendien *empowered*. Twee leden van het kernteam zitten nu bijvoorbeeld in het stadsdeelbestuur. Al is dat natuurlijk allereerst hun eigen verdienste. Tegelijkertijd geldt: als je echt grootschalige verandering wilt bewerkstelligen in een wijk, heb je meer tijd nodig. Dat red je niet in drie jaar.”

Meer informatie: de-eerstelijns.nl/dossier/2-2020/. <<